

References

1. Bilorus, O., Lukyanenko, D. et al. (2001). *Globalization and Security of Development*. Kyiv: Kyiv National Economic University, 2001. 733 p. (in Ukr).
2. Elyanov, A. (2008). Economic modernization in developing countries by regions. *World Economy and International Relations*, 2008, no. 6, pp. 20 (in Rus).
3. Zhalilo, Ya., Bazyliuk, Ya., Belinska, Ya. et al. (2005). *Ukraine's Competitiveness in the context of globalization*. Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 2005. 388 p. (in Ukr).
4. Vakhnenko, T. (2006). Non-equivalence of foreign trade – the fundamental problem of economic development in developing countries. *Economy of Ukraine*, 2006, no. 2, pp. 68–69 (in Ukr).
5. Yukhnovsky, I. (2007). The main goal – to build a society in Ukraine with the dominant middle class. *Mirror of the Week*, 2007, no. 14(643), pp. 8 (in Ukr).
6. Rocha C. (2006). *Food Insecurity as Market Failure: A Contribution from Economics*. Toronto: Ph.D. School of Nutrition and Centre for Studies in Food Security Ryerson University, 2006. 17 p.
7. *The State of Food Insecurity in the World 2006*, SALES AND MARKETING GROUP Information Division Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, Italy: Published by the Viale delle Terme di Caracalla 00153, 2006. Accessed at <http://www.fao.org/icalatolog/inter-e.htm>
8. Mikhneva, S., Rovenskaya T., Pitaykina, I. (2009). Economic nature of modern large firms: the experience of the West. *Economic Science*, 2009, no. 12, pp. 100 (in Rus.).
9. Galchynsky, A. (2009). Methodology of analysis of economic globalization: the logic of update. *Economy of Ukraine*, 2009, no. 1, p. 4 (in Ukr).
10. Gorbulin, V. (2007). Security issues in the context of the prospects for world development. *Strategic Panorama* 2007, no. 1, p. 43 (in Rus.).
11. Hajiyev, K. (2008). On the usefulness and inferiority of «universal values». *World Economy and International Relations*, 2008, no. 5, p. 19 (in Rus).

Received 11.12.2012

УДК 338.2

М. В. Дубініна

кандидат економічних наук, доцент,
докторант Миколаївського національного
аграрного університету, Україна
dubinina@mnaeu.edu.ua

РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Проведено ретроспективне дослідження закономірностей інституціонально-структурних перетворень в аграрному секторі економіки та факторів, що зумовлюють їх необхідність. Доведено, що саме інституціональна теорія найбільшою мірою відображає процеси структурних перетворень аграрної системи. Визначено основні види структурних перетворень аграрного сектору економіки.

Ключові слова: інституціонально-структурні перетворення, інституціональна теорія, аграрний сектор економіки.

М. В. Дубинина

кандидат економічних наук, доцент,
докторант Николаевского национального
аграрного университета, Украина

РЕТРОСПЕКТИВА И СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. Проведено ретроспективное исследование закономерностей институционально-структурных преобразований в аграрном секторе экономики и факторов, обуславливающих их необходимость. Доказано, что именно институциональная теория наилучшим образом отражает процессы структурных преобразований аграрной системы. Определены основные виды структурных преобразований аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: институционально-структурные преобразования, институциональная теория, аграрный сектор экономики.

Maryna V. Dubinina

PhD. in Economics, Hab. Doctorate Candidate,
Mykolayiv National Agrarian University,
Ukraine

RETROSPECTIVE AND TRENDS OF THE INSTITUTIONAL AND STRUCTURAL REFORMS IN THE AGRARIAN SECTOR

Abstract. A retrospective study of structural and institutional reforms patterns in the agricultural sector has been conducted. It has been proved that the institutional theory better reflects the processes of the agrarian system structural transformations. The main types of the agricultural sector structural reforms has been defined.

Key words: institutional and structural reforms, institutional theory, agricultural sector.

JEL classification: E17, N50, O13, P39, Q19

Постановка проблеми. Трансформації, які відбуваються в аграрному секторі економіки, обумовлені національною, регіональною, місцевою специфікою і охоплюють майже всі сторони діяльності суб'єктів господарювання. Інституціональним перетворенням притаманна значна динамічність структурних змін, які відбуваються на фоні посилення неоднорідності економічного простору, що поєднує самостійних і територіально локалізованих суб'єктів господарювання із властивими їм індивідуальними особливостями та моделями управління економікою.

Економічне реформування сільського господарства, що почалося у 90-х роках ХХ століття, передбачало запровадження нових форм і видів економічних відносин, формування нових структурних одиниць та моделей управління. Однак дотепер не створено стійкої аграрної системи.

Аграрний сектор економіки продовжує функціонувати в умовах радикальних перетворень, неоднозначних за

своїми наслідками, що виявляються у зниженні системної стійкості й супроводжуються кризовими явищами. Яскравим підтвердженням цього є кризи: насамперед трансформаційна криза 1990-х років, яка мала руйнівні наслідки для сільського господарства, відкинувши його в розвитку на десятиліття назад; фінансова криза 1998 р. та, нарешті, світова фінансово-економічна криза, яка від 2008 р. і донині охоплює практично всю світову економічну систему, перекинувшись із фінансового в реальний сектор економіки, у тому числі сільське господарство. Наростання частоти криз та хаотичність економічної динаміки зумовлені відсутністю внутрішніх балансів в аграрній системі, наявністю численних структурних диспропорцій і деформацій. Сьогодні стає все більш очевидним, що метою державної політики має бути побудова стійкого у своєму розвитку та ефективного аграрного сектору економіки, здатного швидко й адекватно реагувати на нові системні виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування гармонійної економічної структури в рамках сучасних інституціональних перетворень активно розробляється науковцями. Теоретичні та практичні питання інституціонально-структурних перетворень в аграрному секторі економіки досліджуються в роботах вітчизняних учених: Мельника Ю. Ф. [1], Мороз О. О. [2], Саблука П. Т. [1] та ін. Ці роботи розрізняються за ступенем поєднання теоретичного і практичного аспектів дослідження. Вони займають важливе місце у визначенні потенційних можливостей цілісного функціонування аграрного сектору економіки та обґрунтування стратегії прогресивного розвитку країни у цілому. Теоретико-методологічний аналіз інституціональних і структурних перетворень в аграрному секторі економіки наведено у працях відомих російських учених Красильникова О. Ю. (*Krasilnikov O Yu.*) [3], Мінгальової Ж. А. (*Mingalova J. A.*) [4], Філімонової Н. Г. (*Filimonova N. G.*) [5]. Водночас, подальшого розвитку потребують питання теоретичного переосмислення та методологічного розкриття економічної сутності й змісту процесу інституціонально-структурних перетворень в аграрному секторі економіки, виявлення ролі держави в прогресивних структурних зрушеннях і формуванні нової моделі трансформаційної концепції.

Мета статті – проаналізувати інституціональні зміни в ситуації, що склалася, та визначити напрями подальших інституціонально-структурних трансформацій аграрного сектора економіки країни.

Основні результати дослідження. Критичний аналіз існуючих поглядів сучасної економічної науки доводить, що саме інституціональна теорія найкраще пояснює дію рушійних сил та закономірностей процесів перетворення, які переживає Україна у XXI столітті. Інституціональне забезпечення реформування аграрного сектору економіки, наповнення інститутів адекватним способом мислення, звичками, традиціями та врахування їх у процесі перебудови економічної системи є визначальною умовою успіху перетворень.

У науковій літературі відзначено ряд факторів, що породжує зміни в інституціональній структурі. До числа цих факторів різні автори відносять:

- макроекономічні зміни, викликані внутрішньодержавним макроекономічним управлінням [6; 7];
- випадкове зародження інститутів і подальший природний відбір за критерієм ефективності [8];
- драматичні епізоди історії – кризи, війни, революції, класові зіткнення [9];
- технологічний прогрес [10];
- цілеспрямована інноваційна діяльність [10];
- інституціональне проектування, тобто свідомо цілеспрямована діяльність, орієнтована на організацію інститутів [11; 12];
- «трансплантація» (запозичення) інститутів, тобто цілеспрямоване перенесення інститутів від одного територіального утворення в інше (в тому числі з однієї держави в іншу) [6];
- інституціональна інерція, рух інституціональної структури за раніше екзогенно заданою історичною інституційною траєкторією [7];
- «тертя», взаємодія інститутів [13];
- загальна циклічність розвитку [14].

На нашу думку, кожний із наведених факторів може стати в певній ситуації «інститутоутворюючим», «інститутоліквідуючим» або «інститутопідтримуючим». Однак питання про те, які саме з них у конкретному випадку здатні справити домінуючий вплив на виникнення або закріплення певного інституту, залишається відкритим.

Найважливіше місце в радикальній зміні аграрної економіки відводилося процесам трансформації форм власності та господарювання, реформування сільськогосподарських підприємств, у результаті чого була створена нова інституціональна структура.

Інституціональна структура – це певний упорядкований набір інститутів, що утворюють матриці економічної

поведінки, які визначають обмеження для суб'єктів господарювання, що формуються і функціонують в аграрному секторі.

Головним об'єктом розгляду науковців є відносно стійкі інститути, що діють протягом тривалого періоду часу, а також формальні та неформальні норми або система норм, що регулюють ухвалення рішень, діяльність і взаємодію соціально-економічних суб'єктів та їх груп [5, с. 19]. Зазвичай до економічних інститутів відносять: інститут власності, інститут ринку, інститут банкрутств, інститут грошей, інститут форм господарювання, інститут взаємодії суб'єктів господарювання тощо.

«Світ економічних інститутів» досить різноманітний, їх склад неоднорідний. Окрім правил поведінки, що регламентують дії суб'єктів, існує група правил, що визначає механізми їх підтримки та спонукання до виконання – правила контролю. Ці інститути взаємозв'язані, взаємодоповнені, взаємозамінні. Множини інститутів властиві такі дії, як поєднання, композиція, перетин. Наведені характеристики вказують на те, що однозначно представити інституційну структуру неможливо. Тому в наукових дослідженнях виділено чимало критеріїв структуризації: за рівнями агроєкономіки (макро-, мезо-, мікро-, наноекономічні інститути); за силою впливу на процеси розвитку (базові та похідні інститути); за можливістю здійснення змін (формальні правила, неформальні правила, культурні традиції і цінності) та ін. Наявність різних поглядів на інституційну структуру призводить до того, що для її кількісної оцінки застосовують різні показники, серед яких: частка організаційно правових форм господарювання в загальній кількості сільськогосподарських підприємств; структура агровиробництва за типами господарств; розподіл власності на засоби виробництва; використання ресурсів суб'єктами економічних відносин; ціновий паритет; співвідношення, що виникли у ході ринкової трансформації між інститутами і традиціями, специфічними для сільськогосподарства України.

У ході дослідження нами було встановлено, що еволюція аграрної сфери економіки України в останні 40 років відбувалася за такими етапами: перший (інерційний) – 1970–1990 рр., другий (антистатичний) – 1990–2000 рр., третій (адаптаційний) – 2000–2004 рр., четвертий (трансформаційний) – від 2004 р. і дотепер. Відмінними рисами пострадянського реформування аграрного сектору економіки є те, що воно проводилося: по-перше, на фундаменті частини колишньої, жорстко консолідованої держави; по-друге, в умовах розриву численних виробничо-економічних, соціально-політичних, фінансових, енергетичних та інших зв'язків; по-третє, в період проведення в суспільстві інших реформ; по-четверте, в часи перебудови всіх економічних механізмів із державно-адміністративних на ринкові; по-п'яте, у порівняно стислі часові строки, що не дозволило більшості населення країни своєчасно та якісно опанувати нові економічні реалії, відповідним чином змінити світогляд, розробити і чітко визначити національні та відомчі пріоритети.

Очевидною є позитивна залежність між економічним розвитком і показниками інституціональної динаміки, домогтися якої можна вибудовуючи інституціональні зміни на основі продуманих та гнучко скоординованих програм. Аналіз перетворень кінця ХХ століття свідчить про те, що труднощі позитивних інституціональних змін в Україні багато в чому викликані недостатнім розумінням закономірностей або логіки подібних змін, застосуванням методів «трансплантації» економічних інститутів, через що ми потрапили в «інвестиційну пастку».

У сільському господарстві інституціональні перетворення полягали в демонтажі командно-адміністративної системи і переході до нової системи ціннісних характеристик, економічних відносин та норм поведінки. Результатом перетворень мало стати підвищення ефективності галузі на основі створення зацікавленого ефективного власника, який формується у процесі розбудови багатокладної економіки, здорової конкуренції організацій

різних форм власності й господарювання, еквівалентного обміну між промисловістю і сільським господарством, формування ринкової інфраструктури та ефективної державної політики щодо сільського господарства.

Сьогодні ми бачимо, що спроби подібного революційного зламу призвели до суперечливих наслідків. Поряд із позитивними з'явилася і багато непередбачених результатів: неформоване законодавство, яке б регулювало всю систему аграрних відносин у країні; нерозвиненість інфраструктури, що призводить до відірваності сільськогосподарських товаровиробників від ринків збуту та ринків ресурсів; диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, що вилучає кошти з аграрного сектору; розрив економічних зв'язків усередині господарських комплексів та підкомплексів, що спричинює зростання трансакційних витрат на продукцію сільського господарства й агропромислового комплексу загалом; високі соціальні витрати інституціональної реформи.

До основних причин нестійкого становища аграрного сектору економіки можна віднести такі: непослідовність і суперечливість дій у ході здійснення реформ; загальносистемний характер кризи вітчизняної економіки та пов'язане з цим скорочення витрат на сільське господарство; зниження платоспроможного попиту сільського населення; слабка розвиненість ринкової інфраструктури на селі; труднощі адаптації більшості зайнятих у сільському господарстві до нових соціально-економічних умов. Водночас, і успіхи, і невдачі реформ підтверджують необхідність інституціональних змін, що потребують систематичних зусиль та витрат протягом досить тривалих періодів часу на основі еволюційного підходу. Сучасна інституціональна структура сільського господарства повинна бути збагачена багатьма елементами, а саме розвинутою банківською системою, орієнтованою на кредитування реального товаровиробника; працездатним фондовим ринком, що формує об'єктивну ринкову ціну активів сільськогосподарських підприємств та забезпечує рух капіталу; розвинутою системою державного і приватного страхування, покликаною розподілити фінансові та підприємницькі ризики; цивілізовану інфраструктуру, що створює основу до зниження трансакційних витрат.

Механізм еволюції аграрної інституціональної системи являє собою циклічну залежність ланцюгових реакцій: функціонування інститутів викликає реакції різних факторів, що відбивається в ідеологіях, ідеології конкурують між собою за свій вплив і, з тих чи інших причин, одна з ідеологій визначає зміст законодавства, яке створюється, щоб розв'язати проблеми функціонування інститутів; нове законодавство впливає (але не визначає) на функціонування інститутів зі старими і/або новими проблемами – і ми повертаємося до вихідного пункту циклу.

Інституціональна система аграрного сектору економіки – це сукупність взаємопов'язаних аграрних інститутів, що певним чином структурують взаємовідносини між суб'єктами аграрної сфери. На різних етапах свого історичного розвитку вона видозмінювалася та піддавалася впливу структурних перетворень.

Термін «перетворення» зазвичай пов'язаний із такими змінами в економічних системах, за яких відбувається їх якісне переродження, розвиток. І оскільки якісна зміна системи зводиться передусім до перетворення її структури, то термін «перетворення» варто трактувати як «структурні перетворення». Тож досить логічним є те, що традиційно структурні перетворення розглядаються як кількісне накопичення еволюційних структурних змін до певної межі, що в остаточному підсумку веде до якісного перетворення системи. При цьому напрями структурних трансформацій можуть формуватися як стихійно – у процесі взаємодії основних суб'єктів господарської діяльності, під впливом внутрішньогалузевої та міжгалузевої конкуренції, так і свідомо спрямовуватися та координуватися. Характер структурних перетворень також може бути різним: позитивним, коли зміни структури господарської системи сприяють поліпшенню загальноекономічної си-

туації, і негативним, коли виникають структурні диспропорції, поглиблення яких переростає у структурну кризу. Превалювання тієї чи іншої тенденції залежить від особливостей економічного стану галузі та її господарського механізму. У сучасних економічних умовах потрібно надати структурним перетворенням суб'єктивного характеру, у тому сенсі, що вони повинні бути керованими і спрямованими на поліпшення якісних характеристик аграрної системи, стимулювання її активності, дієздатності, розширення способів прояву ініціативи та, як наслідок, підвищення ефективності.

Трансформація аграрного сектору економіки відбувалася безперервно протягом усього періоду розвитку суспільства. Водночас, трансформація – це не просто саморозкриття системи, актуалізація закладеного в ній потенціалу, зміна стану, форм функціонування. Завдяки трансформації система виходить на інший рівень функціонування, раніше недоступний і неможливий для неї, змінюючи при цьому свою організацію.

Функціональний розвиток, пов'язаний із збереженням відносно стабільного стану, стійкості та системної якості, у міру накопичення змін переходить у трансформаційний розвиток, що здійснюється у два етапи: 1) кількісно-якісних змін системи із збереженням її стійкості, 2) переродження системи (власне трансформації), що передбачає якісні зміни, із порушенням стійкості (цей етап може завершитися або створенням нової системи, або її руйнацією). Трансформація інституціональної системи аграрного сектору економіки – це процес перетворення економічних відносин, який можна розглядати у трьох аспектах, – еволюційному, революційному і реформаційному.

Негативні наслідки трансформаційних змін, що відбуваються в аграрному секторі економіки, мають такі особливості: структурна деформація сектору і порушення міжгалузевих зв'язків та пропорцій; зсув структури аграрного виробництва в бік примітивного присадибного господарства; скорочення потоків продукції виробничого призначення в сільське господарство, що, зрештою, викликало технологічну деградацію галузі; загострення фінансового неблагополуччя в галузі, яке виявляється в тому, що третина сільськогосподарських організацій знаходиться у стані, близькому до повного банкрутства; втрата родючості ґрунтів, виведення із сільськогосподарського обороту або переведення в категорію несільськогосподарських земель значних орних площ у багатьох регіонах країни; практично припинена меліорація земель, скорочення обсягів внесених добрив, погіршення гідрологічної основи виробництва; зниження державної підтримки аграрного виробництва, протекціоністська політика та ігнорування методів цільового регулювання розвитку всього аграрного сектору економіки, що призвело до низької конкурентоспроможності продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках; ослаблена інноваційна компонента аграрної політики, що викликає згортання необхідних для сільського господарства наукових розробок; відставання соціального розвитку села, зникнення багатьох сільських поселень, депопуляція сільського населення, скорочення робочих місць.

Розгляд інституціональної системи аграрного сектору економіки в контексті організаційно-структурного наповнення дозволяє визначити її як складно переплетену взаємопов'язану сукупність паралельно співіснуючих інституціональних структур, що виникають як спонтанно, у ході історично тривалого сільського розвитку під впливом цілого комплексу чинників і умов, так і створених свідомо, цілеспрямовано, відповідно до визначених планів або програм, а також норм, що регулюють відносини, які виникають у процесі взаємодії інститутів.

Роль держави полягає у формулюванні концепції структурної політики, створенні сприятливого економічного і правового середовища, консолідації зусиль усіх суб'єктів аграрної економіки на проведення структурних перетворень.

Змістовна складова перетворень визначає вектор змін й охоплює галузевий, територіальний, інституційний,

соціально-економічний, технологічний та економічний рівні. Досить актуальним є питання про масштаби державного втручання. Практика структурного реагування показує, що в умовах кризи потрібно значне розширення економічної ролі держави. Концентрація зусиль на оптимізації структури аграрної економіки здатна забезпечити мінімізацію витрат при реалізації програм структурних перетворень. Державна влада володіє достатніми можливостями для координації всіх необхідних заходів, оптимального розподілу наявних матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, впливу на точки економічного зростання. Крім того, держава здатна нейтралізувати негативні соціальні явища, що неминуче виникають у процесі кардинальних перетворень. Результатом продуманої структурної політики повинні стати прогресивні структурні зрушення.

Висновки. Ретроспективний погляд на еволюцію інституціональної системи аграрного сектору економіки підтверджує припущення про те, що протягом усієї траєкторії її розвитку перелічені інституціональні структури у тій чи іншій формі були представлені, знаходилися в тісному взаємозв'язку і чинили один на одного значний вплив. Складність здійснення процесів інституціонально-структурних перетворень в аграрному секторі економіки обумовлена впливом ряду факторів, як-от:

1) соціальні відносини та зв'язки на селі складно піддаються формалізації, що спричинює існування неформального сектору як невід'ємної складової вітчизняного сільського співтовариства;

2) менталітет селянства сформований історично общинною формою взаємодії і зумовлює наявність кооперативного сектору;

3) сімейні традиції та спадкоємність були й залишаються визначальними;

4) держава для селян, з одного боку – захисник і гарант соціальної стабільності, з другого – регулятор найважливіших процесів.

У кожний конкретний історичний момент співвідношення зазначених факторів визначається рівнем розвитку суспільства, значущість – умовами діяльності, ефективність – ступенем задоволеності інтересів усіх учасників соціально-економічних процесів на селі: сільських жителів, сільськогосподарських товаровиробників, місцевих адміністрацій, органів регіональної та державної влади.

Література

1. Мельник Ю. Ф. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення / Ю. Ф. Мельник, П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 3–15.
2. Мороз О. О. Інституціональна система аграрної економіки України / О. О. Мороз. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 438 с.

3. Красильников О. Ю. Структурные сдвиги в экономике / О. Ю. Красильников. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2001. – 163 с.
4. Мингалев Ж. А. Структурные преобразования в экономике: теория, методология, практика / Ж. А. Мингалев. – Екатеринбург : Ин-т экономики УрО РАН, 2005. – 245 с.
5. Филимонова Н. Г. Концептуальные основы структурных преобразований в сельском хозяйстве / Н. Г. Филимонова. – Красноярск : Краснояр. гос. аграр. ун-т, 2008. – 151 с.
6. Полтерович В. М. Трансплантация институтов / В. М. Полтерович // Экономическая наука современной России. – 2001. – № 3. – С. 24–50.
7. Норт Д. Институциональные изменения: рамки анализа / Д. Норт // Вопросы экономики. – 1997. – № 3. – С. 6–17.
8. Alchian, A. Uncertainty, Evolution and Economic Theory / A. Alchian // Journal of Political Economy. – 1950. – No 58. – P. 11–21.
9. Buaje, R. Regulation Theory / R. Buaje. – RSHU (RGGU), 1997. – p. 213.
10. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития / Й. А. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
11. Тамбовцев В. Л. Теории институциональных изменений / В. Л. Тамбовцев. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 154 с.
12. Шастико А. Е. Условия и результаты формирования институтов / А. Е. Шастико // Вопросы экономики. – 1997. – № 3. – С. 67–81.
13. Hodgson, G. M. Economics and Institutions: A Manifesto for a Modern Institutional Economics / G. M. Hodgson. – Cambridge : Policy Press; Oxford : Blackwell, 1998. – 365 p.
14. Ординян В. Государственное регулирование экономики: претензия и ожидания / В. Ординян // Государственная служба. – 2012. – № 4. – С. 34–38.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2012

References

1. Melnyk, Y., Sabluk, P. (2009). Capitalization of agriculture, its identifying and motivation of realization. *Economy of Agricultural Sector*, 2009, no. 1., pp. 3–15 (in Ukr.).
2. Moroz, O. (2006). *Institutional system of agrarian economy of Ukraine*. Vinnitsa: Universum–Vinnitsa, 2006. 438 p. (in Ukr.).
3. Krasilnikov, O. (2001). *Structural changes in the economy*. Saratov: Publishing House, 2001. 163 p. (in Rus).
4. Mingaleva, Z. (2005). *Structural changes in the econom: theory, methodology and practice*. Yekaterinburg: Institute of Economy (Russian Academy of Sciences in Ural), 2005. 245 p. (in Rus).
5. Philimonova, N. (2008). *Conceptual basis of structural changes in agriculture*. Krasnoyarsk: Krasnoyarsk State Agrarian University, 2008. 151 p. (in Rus).
6. Polterovich, V. (2001). Transplantation of institutes. *Economic Science of Modern Russia* 2001, no. 3, pp. 24–50 (in Rus).
7. North, D. (1997). Institutional changes and borders of analysis. *Issues of Economy*, 1997, no. 3, pp. 6–17 (in Rus).
8. Alchian, A. (1950). Uncertainty, Evolution and Economic Theory. *Journal of Political Economy*, 1950, no. 58, pp. 11–21.
9. Buaje, R. (1997). *Regulation Theory*. RSHU (RGGU), 1997. 213 p.
10. Schumpeter, Y. (1982). *Theory of economic development*. Moscow: Progress, 1982. 455 p. (in Rus).
11. Tambovtsev, V. (2011). *Theory of institutional changes*. Moscow: Infra-M, 2011. 154 p. (in Rus).
12. Shastiko, A. (1997). Conditions and results of institutions formation. *Issues of Economy*, 1997, no. 3, pp. 67–81 (in Rus).
13. Hodgson, G. M. (1998). *Economics and Institutions: A Manifesto for a Modern Institutional Economics*. Cambridge: Policy Press; Oxford: Blackwell, 1998. 365 p.
14. Ordinyan, V. (2012). State regulation of economy: claims and expectations. *Governmental Service*, 2012, no. 4, pp. 34–38 (in Rus).

Received 20.12.2012

ІНТЕРНЕТ-ХОЛДИНГ ІНСТИТУТУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

5 6 в е б - р е с у р с і в

www.SOSKIN.info